

ЙЕМЕН – МОЯТ АЛЕФ

*„Няма друга страна,
която да ме е впечатлила така
за толкова кратък престой...“*

5 декември 2009 г., Сана

Излизам от хотела и минавам за последен път покрай бариера на военните в лабиринта от тесни пазарски улици около Мидан ат Тахрир. След няколко минути съм на малкия площад пред пощата, където от десетки маси под оскъдната светлина на крушки се носи познатото ухание на фасулия, фул и парещ йеменски хляб. Сядам до мъж с къносана брада и почти моментално идва келнер. „Уахид кибда, хубз у шай халиб“ (дроб, хляб и чай с мляко) ще е менюто за тази вечер, а след още няколко минути отпращам найлоновата покривка и пластмасовата чаша, която поднасят на чужденци. Вместо нея пълня с вода металното канче (по едно на всяка маса) и отпивам няколко глътки. Протягам се за чашата чай, минаваща на табла покрай мен и следя как димящата кибда в тиган с дълга дръжка пристига от газовия котлон. Отчупвам от хляба. Къносаната брада прави знак – свободно ли е канчето? след което кимам и той жадно отпива. Потапям пръсти в парчетата накълцано месо и със същата ръка полагам и своя мазен отпечатък върху металното канче. Спомням си колко различна изглеждаше Сана преди месец, когато още не бях разчупил хляб и не бях споделил глътка с местните.

Тръгнах към Йемен с нагласата, че ми предстои нещо подобно като в Колумбия и Пакистан. Пътуване, което въпреки цялата красота на пейзажа, ще бъде обременено от неизвестни – леко и постоянно търкащи по психиката. Къде се намирам? Кой контролира този район и що за хора ще се появят на следващото КПП (контролно-пропускателен пункт, бел. ред.)? Десетки въпроси без отговори...

Бързо стана ясно, че в Йемен липсва поне криминалната престъпност – такава, каквато я познаваме от Европа или Америка. А това на пръв поглед бе странно при вида на толкова мъже с крив нож (джамбия) на кръста и с по няколко автомата въщи. Но свикнах и с времето отписах постоянния надзор над раницата – рядко съм усещал подобна сигурност, че нищо от багажа или джобовете ми няма да бъде пипнато.

След няколко опита открих и туристическата полиция. Казаха, че не е възможно да ме пуснат в пустинния Хадремаут, но извадих разрешително за други по-безопасни райони. „Тасри“ – тата са нужни при всяко наземно пътуване на чужденци из страната. На всяко КПП през 50–60 км оставяш по копие от документа (имах около 30), а военните проверяват какъв си, кой те вози, за къде си тръгнал и така те локализираат. Причината са няколко „горещи точки“. В Саада (на границата със Саудитска Арабия) войната между шиити и сунити бе в разгара си, а Мариб и Шабуа са провинции с почти автономен контрол, които чрез заложници разчистват сметките си с централното правителство. Преди години отвлечените едва ли са били тероризирани от нещо друго, освен от многото чаши чай и гостоприемството на похитителите си, но с времето играта загубя

и се появиха трупове. За собствено успокоение се порових из статистиките и открих, че почти 100 % от заложниците са били на групово посещение с местен шофьор, гид и даже охрана – така де, кой ще се хаби за сам човек? Но малко след това разбрах за един отвлечен японец, което поохлади ентузиазма ми. С времето обаче повечето неизвестни се изясниха и пътуването стана спокойно и безметежно. Западната част на Йемен едва ли е по-рискова от всяка балканска страна.

С две изключения (Кито и Истанбул) приемам столиците по света само за неизбежни транзитни места, където кацаш, излиташ и биваш погълтан от битовизми преди да продължиш нанякъде. Сана бе третото изключение, а това изцяло се дължи на стария град. Е, стената и портите му са реставрирани като за туристи, но къщите в охра с бели дантелен орнаменти се извисяват на по 7–8 етаж сред минарета в сицилиански стил. Не съм фен на високото строителство, но йеменските „небостъргачи“ са от времето, когато безименните майстори са строили така, че целият рояк хора да брани възможно минимална площ. Учудващо е да видиш село на хълм, състоящо се примерно от пет къщи, всички на по 5–6 етаж. Ако за англичаните домът е замък, за йеменците той е най-вече крепост. Голяма част от вътрешността естествено се заема от стълбище, което често е с миниатюрни размери, но това не пречи, ако живееш без вещи от вида на легла, трикрилни гардероби и пиано за детето. Вътре е някакъв лабиринт от стаи, полуетажи и ниши, а прозорците често са разноцветни и с неправилни форми. Сини, оранжеви, зелени и червени отблясъци огряват стените и каменните подове, когато слънцето хвърли лъчите си, а тръбите и инсталацията естествено са дръпнати по фасадата. Над прозорците в ролята на хладилник висят куки за съдове с по-претенциозно съдържание, а стаята за събираня (мафрадж) със спартанските си възглавници, килими и ислямски символи по стените, е в унисон с гледката, типична за всеки последен етаж. Изкарах няколко дни в 2 пъти по-скъп от обичайните за столицата хотели, само заради възможността да разгледам тези къщи отвътре. По това време липсваха други туристи и обикновено спях сам по хотели със стаи, отключени до последната врата. Няма друга страна в района с толкова любов към детайлите (хрумва ми думата „гиздава“) – сякаш в Йемен се е запазило нещо, отдавна изгубено при другите араби.

Дойде време за провинцията и като първа цел набелязах няколко селца на 50 км от столицата. До там имаше само едно КПП, а пътят бе идеален и сравнително бързо стигнах до Тила – в подножието на характерна скала, чийто връх въпреки отвесните пясъчници бе опасан с крепостна стена. Намерих

сина на имама, който отвори портата на крепостта. Тръгнах нагоре, казах едно здрасти на „Атанас БГ“, подписан върху листо от кактус, и за 20 минути се изкачих до равна площадка с няколко кули и порутени зидове. Единствената незапусната сграда бе джамията, а до нея имаше и 3–4 резервоара с плитка, зеленясала вода, събирана от дъждовете. Навремето валяло повече и водните запаси били достатъчни за онези 300–400 войници, които не допуснали турците по време на набезите им на Арабския полуостров. Но повечето подобни крепости по йеменските върхове станали отживелица с появата на бомбардировачите. Във всички посоки се откриха гледки на пожълтели терасирани хълмове, зидани и подсилвани сигурно с десетилетия, които за разлика от индонезийските, бяха прашни и сухи, сякаш мъртви. Но дъждовният сезон – казваха местните – пременял терасите в зелено и околностите изглеждали като градина.

Планините наоколо се издигат на около 3 000 м, но целият терен е платовиден по етиопски и не особено интересен, така че оставих планинарството за другде. Тръгнах през терасите, а селяни ме утълиха за посоката. Фотографирах и няколко сини гущера. В страни от пътеката се виждаха каменни кули и десетки постройки, в които местните пазят реколтата си през дъждовния сезон. След по-малко от 2 часа стигнах до Хабаба. Високите му къщи се видяха отдалеч и селото се откри в автентичния си вид с тесни улици, по които не минаваха нито боклукчийски коли, нито мотори. Явно нямаше чистачи и десетките водопроводни тръби, положени направо върху настилката, че даже стълбите на града бяха

затрупани от пластмасови пликчета, шишета и друга ухаеща гняз. Чудно е, че модерните отпадъци от полиетилен създават чувство на автентичност, но все пак – за разлика от Индия, Йемен не е страна, насърчаваща боклукчийския туризъм.

Първата кола, на която магнах, ме придвижи с няколко километра до разклона за Шибам. На тръгване от Тила смятах, че едва ли ще има друго КПП по пътя, но за всеки случай взех със себе си едно разрешително от тестето. На километър преди града видях бариера, където оставих колите на двама скучаещи военни с ясната престава, че на връщане ще трябва да ги заобикалям. Това е приемлив начин за пътуване из сигурните провинции, но да се правиш на Индиана Джоунс в Мариб или Шабуа ще бъде просто глуповато.

За близо час се изкачих на 300–400 метра над селото до крепостта Каукабан, откъдето можех да разгледам цялата околност и да намеря начин за заобикаляне на военните. Наоколо се издигаха самотни скали със зидове по най-непристъпните си части, а през нивите в ниското се видя пътека към Тила. Запомних няколко ориентира по нея и в последствие те ме отведоха обратно – почти до Хабаба. По пътя тръби свидетелстваха за огромните кахъри на местните с водата. Преди 20 години президентът на страната бил от Тила. Копал, копал човекът в родното си село, но до 800 м не намерил и капка вода. Днес 300-метровият кладенец в Шибам водоснабдява чрез помпи доста по-високо разположените Каукабан, Хабаба и Тила. Така тези селца плащат за водата четири пъти повече от шибамци и дали тя ще стигне до тях по тръба или с цистерна – цената е една и съща. Всъщност, питейната вода играе само второстепенна роля – по-важно е да се поливат кат-дърветата, защото едва като свърши кат-ът ще започне истинската трагедия. Тази слаба дрога, с която се запознах в Етиопия, е много по-разпространена в Йемен. Може би 95 % от мъжете тук прахосват време, пари и здравето си, за

да седят по цял ден с издута буза. „Само етиопците плюят кат-а – с презрение казваха те – ние го събираме с часове (като хамстери) в бузата си, където се отделя истинската му сила.“ Кое е разбираемо, тъй като в Етиопия алкохолът и проститутките донякъде разнообразяват спийска от пороци.

Тръгнах за Манака след половин ден чакане да се съберат хора за директното такси до там. Пътници идваха, посядаха в „Лежо“-то и само след час лениво си тръгнаха, а до нас колите към Ал-Худейда потегляха през 20 минути. Накрая се принудих да платя тарифата за Ал-Худейда (която е два пъти повече) и едва късно след обяд бях на 5 км от Манака – в подножието на стръмен хълм.

Шосето от Сана в посока Червено море минава покрай планинския първенец на страната – Джебел ал Наби ал Шуайб (3620 м) – но пейзажът около него е все така платовиден и невзрачен. Едва малко преди Манака плоските чукари се поразчупват и мощни зъбери изплуват от юг. После, спускайки се към Червено море, автомобилите продължават в каньона на река, чието корито постепенно се изпълва с вода. В най-тесната част от каньона, под отвесните скали над асфалта през 100 метра са застопорени инвалидни колички на просяци, изглеждащи резистентни към катастрофи и каменопади. Както в Африка, и тук местата на задръстване, стеснение, „спящ полицай“ или ремонтна бригада се запълват веднага от амбулантни търговци, гладни лентяи, деца, продаващи кърпички и сеирджии, където колите се движат бавно, търговията върви бързо.

Събудих се бодър и съвсем рано поех към планините над Манака. Колкото и да бях уморен предишния ден, все пак заделих време и сили да намеря началото на пътеката, извеждаща към стръмен улей над селото. Така си спестих лутането на сутринта. „Къде си тръгнал? Нямах ли гид? Та ти не знаеш пътя.“ – подхвърли някакъв местен ранобудник, но май не му отговорих. *Та няма има само един път? И няма изобщо е нужен път, за да поемеш нанякъде? Няма ли по-скоро хиляди пътеки и не се ли прехвърля човек само от една на друга?* Винаги се губя единствено в началото или края на прехода, когато от някакво село излизам към планината или уморен се прибирам обратно. Това по-скоро се дължи на инертността при смяната на цивилизация с дива природа. Но „захапеш“ ли веднъж баира, всяка стъпка отваря нови врати, нови гледки и настроения, равностойни и независими от път, надморска височина или компас. Ходенето без цел е невъзможно – на всеки кръстопът човек все пак става подвластен на микроцели от мимолетните си решения и все пак усещанията са по-силни, ако целите се налагат от

само себе си и пътуването остане необременено от ограничените ни представи за краен резултат, време и дестинация. С такива мисли се качих по улея.

На няколко пъти понечих да се катеря по скалите, но тъй като видях стъпки от мулета в подножието, си казвах – мулетата не се катерят. Заобикалях и минавах в страни... Така стигнах на платото. Продължих през тераси, докато срещнах забрадена и мълчалива баба. Някъде около нея видях стълби към високото, които нямаше как да пропусна. След минути, на върха на хълма се показва крепостна стена и масивна дървена порта. Само по случайност се оказах на мястото, за което ми разправяше собственика на хотела – село Кахил. Жителите му се броят на пръсти. Защото заедно с бомбардировачите се е появил и нареченият модерно г-н Лайфстайл, обезсмислящ съществуването на крепости, забутани селца и отшелничеството като стил на живот. Въпреки това аз бях точно тук и се чувствах пределно щастлив – човек минава през хиляди етапи, строи къщи, сли на легла, кара коли, работи с компютри, но винаги се завръща от където е тръгнал. И пак поляга в пещерата, този път със спален чувал, шалте и примус. И пак тръгва като прокуден из планината – този път с котки, пикел и въже. Може би всичко е плод на една инстинктивна носталгия по изгубеното, а може би само триумф на волята над преодоляното. Може по този начин да правим поклон пред суровите условия и бащиния дом от отдавна забравени времена – не знам, но връщането към първичното и лутането е неразделна част от всяко истинско пътуване. И вървенето в посока, обратна на развитието, е неизбежна част от самото развитие.

Върховете почти навсякъде са завзети от военни, оградени са със стени и са отрупани с антени. От фургони се носи арабска музика. Още преди да се качиш при тях, военните сами ще те намерят и ще те спрат. Ще те попитат дали си луд, какво търсиш, защо си сам, а после ще прегледат снимките ти на кактуси, гуцери и крепости и ще си поискат цигара. Скалите на места имат чисто алпийски характер – даже за да стигнеш до някоя по-висока засята тераса е добре да се вържеш. Въпреки всичко, интересните гледки остават малко по-ниско, където средновековни селца като първообрази на Манхатън се издигат подобно на микроскопични острови цивилизация върху отвесните, първични скали.

Ал-Худейда е по-скоро африкански, отколкото йеменски град. Архитектурата и безкрайните му булеварди, както и нетипичните за страната бездомници, налягали по тротоара на картони, се запечатват в съзнанието от пръв поглед. Променадата (от фр. – място, улица за разходки – бел. ред.) покрай Червено море е претрупана от същите тези хора, повити в дрипи и ползващи прибоа в камъните на

брега за първични нужди като баня и тоалетна. Температурите са нечовешки, но повече главоболие създават влагата и парещият вятър, идващ сякаш от недрата на африканската пустиня. Едва ли щях изобщо да спомена Ал-Худейда, ако след кратка разходка не бях стигнал до кея и огромния пазар за риба. Подобни места има и в пристанища като Аден (Адан) или Ал-Муха (Мока). Основната част от емигрантите в Йемен, пристигащи нелегално от Сомалия или Еритрея заедно с контрабандата през Джибути, акостира с тези малки (нашарени на червени, жълти, черни и зелени ивици) лодки, наречени самбук. Съвестните лодкари ги използват по предназначение – за риболов около брега, тъй като те не са правени да прекосяват морета. Но чудесата често стават реалност точно поради липсата на пари, а не поради наличието на инвестиции.

Няколко насипни диги от камъни и пясък прихващат вълните и заграждат пристанището, а в спокойните му води покрай десетки паянтови мостници се люлеят лодките. Дъските са прогнили, примитивно заковани или вързани с тел. Някои изобщо липсват, но това не пречи на хората с колички, шайги риба и блокове лед да подскачат, да пъглят безразборно из теснините и да се разминават като мравки. Котките са лениви. В небето също толкова вяло летят гларуси. Старци седят на кърмата, разплитат, подреждат и повиват мрежите си, а пластмасовите шамандури и мощните двигатели отразяват цветовете на залеза – карамелени и ярко кафяви. Изморени носачи са седнали на пясъка и силуетите на тромави тела и веещи се чалми се запечатват върху жълтеещата се светлина над хоризонта. Заминава си още един ден и устните и погледите благославят Аллах. Молитвата „салат ал магреб“ започва веднага след залез, за да се избегнат всякакви асоциации с поклон към слънцето.

Едва ли някога ще си изясня следния феномен – в размирните райони живеят предимно мирни инди-

види. Точно в конфликтни страни като Судан, Колумбия, Пакистан или Йемен, човек попада на странно истински и достолепни хора. Сякаш липсата на меркантилност, алчност и фалш е предпоставка за война, катаклизми и мизерия. Писал съм вече за срещите си по катарактите на Нил и за гостоприемството на хунзите в Каракорум, както и за онова неподправено уважение към непознатия в понесигурните планински местности на Андите. Арабите в Йемен се оказаха по подобен начин и ненапратливи, и непридирчиви, но в същото време готови за безвъзмездна услуга, стига да завържеш с тях елементарен контакт и да ги попиташ/помолиш за каквото и да било.

Контрастът между агресивните нрави в съседна Етиопия и благия характер (направо граничещ с нежност) на йеменци е неочакван, особено като се има предвид, че с изключение на религията, тези два народа (имайки предвид семитите в Етиопия) са исторически свързани и близки по всякакъв друг начин.

Конфликтите в Йемен са прекалено широкоаспектрни, за да не им отделя внимание. Както в мнозина други общества, най-важната принадлежност в страната е племенната. Старейшини решават бъдещето на своя клан и старейшини сключват съюзи с другите старейшини. Това е причината племената да имат строго определена шиитска или сунитска идентичност, дори тя да остава леко на заден план. Но вследствие бунтовниците в провинция Саада, които са шиити (признаващи до 5-ия имам) биват финансирани от Иран във войната си срещу Саудитска Арабия и Йемен, чийто президент Али Абдула Салех също е шиит. Стига се дотам, че много от местните ненавиждат Иран доста повече от Израел, което не е странно – в Иран пък мнозина уважават имам Хюсеин повече от Мохамед – изобщо религиозна толерантност от всякъде... Допреди 50 години начело на феодален Йемен стоял имам с достатъчен брой поддръжници, но след преврата от 1962 г. като нов „играч“ в местната политика изникват и военните. Като добавим ролята на Египет, Еритрея и Етиопия и колониалното британско минало в Аден, а още повече съветските интереси в Народно-демократична република Йемен, породили силна социалистическа партия с няколко фракции, конфликтите в страната заприличават на калейдоскоп, засенчваш много други сблъсъци по света. Логично е, че на най-ниско място в йерархията остава държавата. Повечето от йеменците споделяха, че след като си отиде Али Абдула Салех ще има гражданска война, защото той е човекът, който крепи крехкото равновесие в страната. Салех е човекът, който знае кога да бъде добър, зъл, гаден или безкомпромисен с десетките племена, старейшини, ислямисти, комунисти и генерали, а той вече наближава седемдесетте.

Само по памет цитирам разказ на Борхес, наречен „Алефът“. Първата буква от арабската и еврейс-

ката азбука всъщност е символ и на безкрайната Вселена. Зад стълби, спускащи се към тъмно мазе, Борхес открива малка, блестяща сфера. В нея се събират всички гледки, цялата светлина и мрак, погледнати от всеки възможен ъгъл. Звезди и планети, лондонски улици, бенгалски пазари, залези, вавилонската библиотека, тигри и рози, лицето на любимата Беатрис и празната, самотна стая на автора. В алефа се отразява Земята и в нея – отново алефът. Гледайки с възхита и болка, Борхес цитира Шекспир – „Дори затворен в черупка от орех, пак ще бъда господар на безкрая...“ Подобни бяха усещанията ми за Йемен.пейзажите понякога напомняха на Тафраут в Мароко или нигерския Зиндер; друг път мизерията ме връщаха към Индия... но те се носеха от колониалните лондонски фасади на Адан, който след други 5 минути удивително приличаше на малайския Пенанг. Високите скали над Арабско море изглеждаха като двойници на чилийския Валпарайсо, а в ниското стърчеше малкият „Биг бен“ покрай кварталите и проспектите, сякаш строени от руснаци. След атентата от 2000 г. малко кораби спират в пристанището, но в Аден продължават да изникват индустриални зони и предградия, молове и увеселителни паркове. Едва ли има по-разкрепостен йеменски град и в противовес с пуританските нрави на севера, гледката на незабрадено женско лице тук е нещо нормално. Уханье на сол и риба се носи около крепостта Сира, а водните резервоари на града от преди 1000 години са конструирани по начин, останал неразбран от английските колонизатори. Многого им опити да съживят системата и каналите били пълен провал. Говорят си с накуцващ хладилно-корабен инженер, който не е намерил възможности за работа през последните години. „Виждаш какви неща сме строили преди векове! А сега преживяме кат...“ – споделя той и пъхва няколко листа под бузата си. Само сред по-заможните прослойки, макар и рядко се срещат хора, изобщо не докосващи дрога – останалите изживяват „пиянството на един народ“.

Поради липса на кораб, прелетях до остров Сокотра в Арабско море. Ето къде били туристите. Подобно на автобус, самолетът от Сана спира и в Аден, и в Ал-Мукала преди да измине последните 500 км над Арабско море и да кацне на острова. Голяма част от групите идва директно от столицата без изобщо да разгледа страната, което донякъде е разбираемо – все пак Сокотра е най-спокойната част от Йемен. По крайбрежната ивица се виждат десетки ръждясали руски танкове с дула, насочени към морето, а наоколо има и военни бази, вдъхващи респект в пиратите. Други пирати обаче са фиксирани цените на микробусите десеторно по-скъпо на летището, но е достатъчно да се придвижиш само на километър към главното шосе, където сноват маршрутки, изобщо не споменати в пътеводители-

те. Разквартирувах се в главния град – Хадибо, с единствените 3–4 хотела на острова. На юг се откриват варовикови масиви, високи до 1500 м и с решението да поскитам там още на следващия ден, за няколко часа открих началото на пътеката. В Хадибо има и пазар, и магазини, но предчувствайки солениите цени се бях запасил с всичко, освен вода, от Аден. Единствените неизвестни бяха какво ще пия след първия ден и колко агресивни ще са комарите. Без да искам бях почупил филтъра още на пристигане в Сана и мислех да ползвам йод за пречистване на водата, но се оказа, че езерата и ручейте са почти стерилни. На следващия ден станах в 5 часа и по тъмно хванах пътя. Само след час и половина бях в подножието на планините.

Дори в световен мащаб Сокотра е забележително място, отцепило се от континентите преди милиони години. Флората и животните на острова са предимно ендемични, а освен планините с десетки стени за алпинисти, природата изобилства от пещери, плажове, коралови рифове, каньони, както и от реки, езерца и оазисоподобни кътчета. Главното било и няколко други рида насичат територията в посока север–юг, а вече има и околоръстно асфалтирано шосе за джиповете и туристите, които не разполагат с време.

За около 3 часа достигнах около 1000 м н.в., без да срещна други хора. Най-разпространеното животно на острова е козата – любопитна и изникваща веднага при прищълците. Имах карти на местността, но пътеката си личеше и без тях, така че не се наложи да вадя компас. Едва следобед срещнах момче, което с яре на гърба бе тръгнало към Хадибо. От него научих, че след 3 дни е ислямският празник Аид ал Адха – оказа се ценна информация. Поговорихме, доколкото ни бе възможно, и след раздялата тръгнах да търся заслон.

Имах само спален чувал и малко сух спирт, така че с радост намерих пастирско убежище, иззидано с камъни под голям надвес. Нямаше вятър и чайт завря бързо. Малко след като напълних шишетата, поредната коза дойде, разказа на непознат език някаква история и маркира локвата в реката. Друга коза бе сбъркала вечерята си с инвентара ми при заслона, но я разгоних и бързо задряхах. На другото утро пътеката залиня и постепенно изчезна, но имах добро усещане за терена и хванах посоката на едно изсъхнало дърво. Дърветата „драконова кръв“ са символ на острова. Те имат клони, преплетени като пръсти и са разклонени подобно на гъбена шапка. Всички склонове под стените са осеяни с тези дървета, но по едно време се появи и пустинната роза,

наричана с право „бутилково дърво“. Нейната основа, събираща вода и влага, е доста по широка от стъблото, а на места се виждаха и цъфнали в бледочервено крехки връхчета. Когато се появиха и краставиците в дървесен вид вече съвсем ахнах. На острова няма диви бозайници и разнообразието от животни идва предимно от насекоми, влечуги и птици.

Едва към 12 часа спрях и отпочинах в първото село – Дарху. Ходенето по жегите след обяд се оказа непоносимо, така че започнах да се оглеждам за лагер. Търсех палми, където със сигурност има и вода и намерих място в ждрелото Дирхор. Въпреки че дъното му е тясно, а стените наоколо почти отвесни, се разположих така, че да няма опасност от наводнение и каменопади. Следваше обилна баня и плуване из дълбоките вирове. Рациите бягаха надалеч, но с изключение на един сребърен гушер така и не се появи друга компания. Обмислих маршрута за следващия ден и постепенно изникна малка дилема. Оставах ми около 6 часа за гълното прекосяване на острова. Хубаво, но тези 6 часа бяха в ждрелото на река, което на места е широко само 2–3 метра. Част от него щях да преодолеем с плуване и с мокра раница, но това не бе главното. Какво става при дъжд? Отговор и резервен вариант за отстъпление няхах. Можех само да се надявам, че ще успея да се покатеря на 4–5 метра над коритото, където да изчакам края на пороя...

На сутринта още преди 4 часа вместо от изгрева се събудих от дъжда. Капна малко, после спря, но небето не се изчисти и изведнъж се усетих, че утре е Аид ал Адха и появявайки се точно по това време на ненаселения кужен бряг на острова ще има да стоя там дълго. Два пъти ми се е случвало с дни да чакам транспорт точно около тази дата, така че реших да се евакуирам от ждрелото и да се прибера към Хадибо. Набързо се изнесох към горните части

на теснината и само след два часа бях на шосе. След още два часа спря първият джип и малко по-късно пристигнах в града. Целият следобед валя така, че даже по улиците шурнаха реки, а какво е ставало в каньона хич не ми се мисли.

На връх Курбан Байрама ме осени друга идея. Искях да се придвижа на 70 км на запад и местен транспорт наистина нямаше никакъв, но ако успея да стигна някак си до летището, имах реален шанс да хвана стоп с туристите от сутрешния полет – право към Калансия. Идеята проработи и след няколко часа бях в компанията на италианския консул от Алжир. По обяд се откри лагуната Татва сред броеници от джони, изумрудени води, леки къдрави облаци и километрични плажове с пясък, фин като брашно. Рази дълбаеха дупки и изхвърляха пясъка на островърхи кули, а множество чайки се бяха подредили през метър на брега, за да си разпределят по равно рибата. Водата бе топла и плитка на стотина метра навътре и докато плувах, мернах няколко манти с пясъчен цвят. Изсъхнах, оставих багажа в кымпинг, качих се на най-близкия скалист, стръмен връх над лагуната, полкувах се на залеза, а вечерта прекарах в компанията на планинари от Сана, на които раздадох картите си на Сокотра...

Когато пристигнах обратно в Аден, назря малък проблем. Разрешителното ми изтичаше след 2 дни и трябваше да го подновя, за да се върна обратно до столицата. В Сана това бе сравнително лесно, но в Аден туристи липсваха и нещата се оказаха сложни. Запълних се към пристанището, където преди седмица мернах полиция и там ме посрещна портиер, дъвчещ кат. След половин час и телефонно обаждане до Сана, полицайите решиха да ме изпратят при генерал Осама от военните. Генералът също отби номера и ме изпроводи към министерството на туризма, а там в стая, пълна със строителни отпадъци,

намерих и събудих спящия Абдул Насър. Минаха 10 минути и той ме прие в друга стая с факс. Обясних му за разрешителното, но вместо да изпрати ферман до Сана, той само каза „Ще оправим нещата... , но не бива да бързае.“ След още половин час Абдул Насър облече парадната си униформа и с микробус пое нанакъде. По пътя всеки втори човек го поздравяваше, а в зависимост от настроението си, той или кимваше, или троснато отвърщаше, или просто игнорираше познатите. „Хайде да спрем и да пийнем чай.“ – предложи Абдул Насър с тон, който не търпи отказ, а след още час бяхме пийнали, хапнали и поговорили с още 10–20 човека. Полицията бе човек на настроеността – първо даде ей така 200 риала на малко момиченце в микробуса, после се скара на някакъв шофьор, после не плати изобщо на друго такси, но всички се отнасяха към него с респект, подobaващ на някой, който държи съдбите им в ръцете си. Стигнахме до strada с надпис „Aden Security“, а вътре постояхме около 20 минути. „Ще се ходи до имиграцията.“ – каза Абдул Насър и още веднъж прекосихме града. В имиграцията седяхме дълго, пак пихме чай и говорихме с други чиновници, захапали кат. Постепенно стана ясно, че никоя от институциите на Аден не се чувства отговорна за мен, още повече, че разрешителното изтичаше едва на следващия ден. И тогава Абдул Насър взе соломоново решение – „Утре ще те изпровода, за да се убеди, че напушаш града, а колегите от ИБ ще ти извадят ново разрешително. Хайде сега да отидем на пазара и да хапнем нещо!“ Ходихме, хванати за ръце до пазара. След поредния скандал – разбрах само думите „акхл мафи“ (нямаш акъл) – Насър си купи кат и след още една театрално изиграна постановка в ресторанта ме изпроводи до хотела. Остави телефон и се разбрахме да му звънна на тръгване другото утро, за да се срещнем на автогарата.

Затвърди се усещането ми, че полицайт е отявлен психопат с достатъчно власт, че да не се съобразява с никой, но в същото време той се държеше прекалено приятелски с мен. Отказа категорично да платя за каквото и да било през този ден, в който сигурно похарчи 1/10 от заплатата си. Не свършихме работа никаква, но изобщо не се притеснявах за разрешителното – Йемен е страна, където бюрокрацията е нищожно важна и всичко се урежда след като поговориш и изпиеш достатъчно чаши чай с някого.

На другия ден се разделихме като приятели, въпреки, че категорично отклоних всякакви опити за закуска, чай или кафе преди автогарата. По пътя към ИБ пробвах няколко тактики да не ме проверяват на КПП-тата. Вдигах глава максимално близо до тавана на таксито, така че отвън да се вижда само

брадата и долната част на загорялото ми лице. Обикновено военните не се заглеждаха детайлно и така ми нах 3 проверки. На четвъртата ме хванаха, но разрешителното бе все още валидно. Пристигнайки в Иб изобщо не тръгнах да търся разни институции, а купих автобусен билет за Сана. Вече ми направило впечатление, че войниците почти не проверяват автобусите, но в проти-

вен случай винаги можеше да се направи на заспал. Дори да ме хванат, щях да извадя изтеклото разрешително, а дори и да го проверят – щяха единствено да последват... неизбежните чаши чай.

Пристигнах в Сана, сякаш завръщайки се вкъщи – бързо се добрах до хотела, димящата храна и познатите лица от десетки случайни запознанства.

Не е важно колко дни ще бъдеш в Йемен, а колко пъти ще си там в петък. Преди да полетя обратно към зимата, се разходих до Дар ал Хаджар – бившият палат на имама, който се намира на 15 км от столицата. Тази най-впечатляваща крепост е на парче монолитна скала – 6 етаж, с кладенец в кухнята на палата, дълбок 300 метра. Навалищата бе огромна точно в този ден, когато от близо и далеч идваха десетки сватбари. Те се снимаха с кумове, деца и приятели из одаите, превърнати в музей. Младоженецът се познава по венета на главата, а мъжете и ханъмите (изцяло в черно около цепката, показваща само очи) празнуват на различни места.

В двора бяха седнали двама музиканти с ударни инструменти и техният ритъм бе музиката, достатъчна за йеменско хоро. Групи сватбари се събираха наоколо и подредени в линия или полукръг ситняха, извадили джамбиите си. Някои държаха геги в другата си ръка, но всички бяха с бели поли и официални сака. Спектакълът продължи около 10 минути. В края на танца най-умелите двама танцьори застанаха един срещу друг – с джамбия в едната ръка и чалма, повита около дланта на другата. Метални криви остриета святаха между тях, като първо единият, а после другият размахваше ножа с отчетливи и треперливи движения към повитата ръка на опонента. После и двамата скриха ножовете зад гърба си и приятелски си подадоха ръка, правейки жест – „ето, аз съм невъоръжен“. Но приятелството продължи само докато ножовете не блеснаха пак над главите им и барабаните не забиха в още по-луд ритъм. Победител в хорото нямаше.

Гледайки отстрани, се питам колко от моите приятели са стискали крив нож зад гърба си... Но това са неща без значение, когато седнеш до някого, за да разчулиш поредното парче хляб и да споделиш следващата глътка.

Юри Варошанов
пътешественик

Юри Варошанов е самобитен пътешественик, който от 1997 г. обикаля света. На читателите на „География '21“ го представихме с визитка в брой 1/2008 и с интервю в брой 5 от същата година. Бяха поместени и откъси от негови вълнуващи пътеписи и оригинални снимки. Последната ни среща с пътешественика беше в Иран и Пакистан. През следващата година той посети Етиопия (март-април), Киргизстан (юли-август), Йемен (ноември-декември), а през пролетта (февруари-април) на 2010 г. обиколи Филипините. Увлекателните му пътеписи (досега 33 от различни континенти) можете да прочетете в неговия сайт на адрес: <http://www.juriwaro.com>. Там са поместени и авторски снимки от малко познати кътчета по света (бел. ред.).

23.06.2010 г. Алпите

„Планината е справедлив, безкомпромисен и възискателен учител за всичко извън училищната и университетската програма.“

ЮРИ ВАРОШАНОВ